Rok 1914.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych

Część CLIV. — Wydana i rozesłana dnia 13. października 1914.

274.

Rozporządzenie cesarskie z dnia 10. października 1914,

upoważniające rząd do wydania z powodu nadzwyczajnych stosunków, wywołanych stanem wojennym, potrzebnych zarządzeń w zakresie gospodarczym.

Na mocy § 14. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867, Dz. u. p. Nr. 141, zarządzam, co następuje:

Artykuł 1.

Upoważnia się rząd, aby celem poparcia życia gospodarczego, w szczególności rolnictwa, przemysłu, handlu i rzemiosł, dalej celem zaopatrzenia ludności w żywność, wydał potrzebne zarządzenia drogą rozporządzenia.

Do współdziałania przy wykonaniu odnośnych zarządzeń można także zobowiązać gminy.

Artykuł 2.

W wydać się mających rozporządzeniach można za przekroczenia ustanowić kary pieniężne do 5000 K albo kary aresztu do sześciu miesięcy, o których orzekać mają władze administracyjne.

Artykuł 3.

Rozporządzenia, wydane na mocy niniejszego rozporządzenia cesarskiego, należy po nastaniu normalnych stosunków natychmiast uchylić.

Artykuł 4.

Niniejsze rozporządzenie cesarskie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Wykonanie poleca się interesowanym Ministrom.

Wiedeń, dnia 10. października 1914.

Franciszek Józef wł.r.

Stürgkh wł.r. **Georgi** wł.r.
Hochenburger wł.r. **Heinold** wł.r.
Forster wł.r. **Hussarek** wł.r.
Trnka wł.r. **Schuster** wł.r.
Zenker wł.r. **Engel** wł.r.
Morawski wł.r.

275.

Rozporządzenie cesarskie z dnia 12. października 1914

o lichwie.

Na mocy § 14. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867, Dz. u. p. Nr. 141, zarządzam, co następuje:

Nieważność umowy lichwiarskiej.

§ 1.

Umowa jest nieważną, jeżeli ktoś wyzyskuje u drugiego lekkomyślność, położenie przymusowe, niedołęstwo rozumu, brak doświadczenia, lub wzruszenie umysłu w ten sposób, że za świadczenie przyjmuje dla siebie lub osoby trzeciej obietnicę świadczenia wzajemnego lub świadczenie wzajemne, którego wartość majątkowa do wartości jego świadczenia w rażącym pozostaje stosunku.

Karygodna lichwa.

§ 2.

1. Kto rozmyślnie przy udzielaniu lub przedłużaniu kredytu wyzyskuje u drugiego lekkomyślność, położenie przymusowe, niedołęstwo rozumu, brak doświadczenia lub wzruszenie umysłu w ten sposób, że dla siebie lub osoby trzeciej przyjmuje obietnicę świadczenia wzajemnego lub świadczenie wzajemne, którego wartość majątkowa do wartości jego świadczenia w rażącym pozostaje stosunku;

2. kto rozmyślnie nabywa wierzytelność lichwiarską, aby jej dochodzić albo ją przenieść na kogo innego;

3. kto rozmyślnie dochodzi wierzytelności lichwiarskiej lub ją przenosi na kogo innego,

będzie karany za występek ścisłym aresztem od trzech miesięcy do jednego roku.

§ 3.

1. Sprawca, który umowę osłania, który świadczenie lichwiarskiego zysku zapewnia sobie przysięgą, słowem honoru lub innem zaręczeniem albo dla wierzytelności jeszcze nie istniejącej przysparza sobie tytuł egzekucyjny;

2. kto powstałą lub zabezpieczoną w ten sposób wierzytelność nabywa w tym celu, aby jej dochodzić lub ją na kogo innego przenieść, albo kto jej dochodzi lub ją przenosi na kogo innego;

3. sprawca, który był już za taki czyn więcej niż raz sądownie karany albo dopuszcza się czynu sposobem zarobkowania,

będzie karany za występek ścisłym aresztem od sześciu miesięcy do lat trzech.

4. Sprawca, który uprawia lichwę sposobem zarobkowania, będzie karany za zbrodnię więzieniem od jednego roku do lat pięciu, jeżeli większa ilość osób znaczną poniosła szkodę.

§ 4.

1. Kto rozmyślnie przy zawieraniu lub przemianie czynności prawnej, której przedmiotem jest nabycie albo pozbycie rzeczy lub prawa albo pośrednicząc przy takiej czynności, wyzyskuje u drugiego lekkomyślność, przymusowe położenie, niedołęstwo rozumu, brak doświadczenia lub wzruszenie umysłu w ten sposób, że dla siebie lub osoby trzeciej przyjmuje obietnicę świadczenia wzajemnego lub świadczenie wzajemne, którego wartość majątkowa do wartości jego świadczenia w rażącym pozostaje stosunku, będzie karany za występek ścisłym aresztem od sześciu miesięcy do lat trzech, jeżeli czyn popełnia sposobem zarobkowania.

2. Sprawca będzie karany za zbrodnię więzieniem od jednego roku do lat pięciu, jeżeli większa ilość osób znaczną poniosła szkodę.

Kara pieniężna, wydalenie i skutki prawne.

§ 5.

We wszystkich przypadkach można orzec obok kary na wolności karę pieniężną do dwudziestu tysięcy koron. Można też orzec wydalenie.

Skutki, które wedle ustaw następują w razie skazania za przekroczenie oszustwa, łączą się także ze skazaniem za występek lichwy.

Wyzyskiwanie słowa honoru.

§ 6.

Kto od osoby, dla której złamanie słowa honoru może spowodować utratę urzędu lub służby publicznej, odbiera przyrzeczenie dopełnienia zobowiązania, wynikającego z czynności kredytowej, pod słowem honoru lub tem podobnem zaręczeniem, będzie karany przez sąd za przekroczenie ścisłym aresztem od jednego tygodnia do sześciu miesięcy. Obok kary na wolności może być orzeczona także kara pieniężna do dwóch tysięcy koron. Można też orzec wydalenie.

Skutki prawne nieważności umowy lichwiarskiej.

§ 7.

Jeżeli wedle powyższych postanowień umowa jest nieważną, obie strony obowiązane są zwrócić to, co z nieważnej umowy otrzymały na swoją korzyść. W szczególności należy zwrócić świadczenia pieniężne wraz z odsetkami ustawowemi od dnia otrzymania, oddać otrzymane rzeczy lub ich wartość, jaką miały w chwili otrzymania, zwrócić potrzebne i pożyteczne nakłady i dać za używanie rzeczy w międzyczasie i umniejszenie jej wartości w tym czasie stosowne wynagrodzenie.

Jeżeli z obliczenia obustronnych roszczeń okazuje się dla jednej ze stron kontraktujących nadwyżka, w takim razie zabezpieczenie uzyskane dla umówionego roszczenia służy także i dla tej nadwyżki.

Postanowienia dotyczące postępowania.

§ 8.

Sąd karny winien na żądanie pokrzywdzonego uznać czynność, z powodu której następuje skazanie za lichwę, za nieważną i orzec w razie, gdy wyniki postępowania karnego wystarczają, o dalszych skutkach prawnych nieważności.

O ile wyniki postępowania karnego nie wystarczają, aby módz wydać orzeczenie o skutkach prawnych nieważności czynności, natenczas nastąpi przy utrzymaniu w mocy uzyskanego zabezpieczenia odesłanie do drogi cywilnej, która w takim razie jest otwarta zarówno dla strony cywilnej jak oskarżonego.

§ 9.

Na wezwanie sądu karnego, w którym zawisło postępowanie o lichwę, winien sędzia cywilny każdocześnie wstrzymać postępowanie, dotyczące roszczenia, o które chodzi.

Jeżeli w toku postępowania cywilno-sądowego powstanie podejrzenie o lichwę, może sąd przerwać spór prawny aż do ukończenia postępowania karnego (§ 191. p. c.). Wedle ocenienia sądu można w czasie przerwy dozwolić na rzecz roszczenia tymczasowego zarządzenia a jeżeli istnieje tytuł egzekucyjny, egzekucyi dla zabezpieczenia.

§ 10.

Postanowienia §§ 1., 7. i 9. należy stosować także do czynności, które przyszły do skutku przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, chyba że przed tym terminem dopełniono roszczeń, które powstały z takich czynności albo je ustalono orzeczeniem sądowem lub innym tytułem egzekucyjnym.

Rozpoczęcie ważności tego rozporządzenia.

§ 11.

Niniejsze rozporządzenie cesarskie wchodzi w życie siódmego dnia po jego ogłoszeniu. Z tym dniem traci moc obowiązującą ustawa o środkach zaradczych przeciw nierzetelnemu postępowaniu w czynnościach kredytowych z dnia 28. maja 1881, Dz. u. p. Nr. 47.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi sprawiedliwości.

Wiedeń, dnia 12. października 1914.

Franciszek Józef wł.r.

Stürgkh wł.r.	**Georgi** wł.r.
Hochenburger wł.r.	**Heinold** wł.r.
Forster wł.r.	**Hussarek** wł.r.
Trnka wł.r.	**Schuster** wł.r.
Zenker wł.r.	**Engel** wł.r.

Morawski wł.r.

276.

Rozporządzenie cesarskie z dnia 12. października 1914,

dotyczące częściowej noweli do powszechnej księgi ustawy cywilnej.

Na podstawie § 14. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867, Dz. u. p. Nr. 141, zarządzam, co następuje:

Artykuł I.

Celem zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów powszechnej księgi ustawy cywilnej (p. ks. u. c.) wydaje się następujące postanowienia:

Rozdział 1.

Postanowienia prawa osobowego.

Tytuł 1.

Czasokresy dla uznania śmierci.

§ 1.

§ 24. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Śmierci nieobecnego należy się domniemywać:

1. jeżeli od jego urodzenia upłynęło lat siedmdziesiąt a od czasu ostatniej wiadomości o jego życiu lat pięć, albo od jego urodzenia upłynęło lat trzydzieści a od ostatniej wiadomości lat dziesięć — licząc czasokresy lat pięciu i dziesięciu od końca ostatniego roku, w którym wedle istniejących wiadomości żył jeszcze;

2. jeżeli w wojnie został ciężko raniony albo jako uczestnik wojny zaginął a od końca roku

ukończenia wojny upłynęło lat trzy, do tego zaś czasu nie nadeszła wiadomość o jego życiu;

3. jeżeli znajdował się na okręcie, który zatonął albo w innem niebezpieczeństwie bliskiej śmierci a od końca roku, na który przypada to zdarzenie, przez trzy lata nie ma o nim wiadomości. Istnieje domniemanie, że okręt zatonął, jeżeli nie zawinął do miejsca swego przeznaczenia albo w braku ściśle oznaczonego celu podróży wówczas, gdy nie powrócił a od czasu ostatniej wiadomości upłynęły trzy lata. Jako dzień zatonięcia uchodzi ostatni dzień tego czasokresu.

We wszystkich tych przypadkach można żądać uznania śmierci.

§ 2.

Przepisy § 1. mają zastosowanie także do tych przypadków, w których w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego postępowanie w celu uznania śmierci jest już w toku, zaś co do uznania śmierci nie zapadło jeszcze orzeczenie w pierwszej instancyi.

W § 7., ustęp 2., ustawy z dnia 16. lutego 1883, Dz. u. p. Nr. 20, należy przytoczenie § 24., l. 3. p. ks. u. c. zmienić na „§ 24., l. 2. i 3. p. ks. u. c.“

Tytuł 2.

Zdatność kobiet do przybierania ich jako świadków uroczystości, aktu, dokumentu i tożsamości.

§ 3.

Kobiety mogą być świadkami przy sporządzaniu pisemnych dokumentów i przy rozporządzeniach ostatniej woli i można je przybierać przy sporządzaniu aktów notaryalnych jako świadków aktu oraz jako pierwszego lub jedynego świadka tożsamości przy sądowych i notaryalnych uwierzytelnieniach lub innych poświadczeniach notaryalnych. Współpodpis ich jako świadków na dokumentach prywatnych w drobiazgowych sprawach hipotecznych może zastąpić współpodpis świadków płci męskiej.

Rozdział 2.

Postanowienia prawa familijnego.

Tytuł 1.

Piecza nad małoletnimi, zostającymi pod władzą ojcowską.

§ 4.

§ 178. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli ojciec nadużywa swej władzy albo nie dopełnia połączonych z nią obowiązków albo jeżeli zachowanie się jego jest niehonorowe lub nieobyczajne, może nietylko dziecko samo, ale ktokolwiek o tem ma wiadomość a szczególnie najbliżsi krewni, zawezwać pomocy sądowej. Sąd zbada przedmiot zażalenia i wyda zarządzenia stosowne do okoliczności; może on w szczególności zarządzić, że ojciec co do zarządu majątkiem albo co do pieczy nad osobą dziecka ma być postawiony pod nadzór sądu i uważany na równi z opiekunem.

§ 5.

Po § 178. p. ks. u. c. należy dodać:

§ 178. *a.* Jeżeli zakład albo stowarzyszenie dla ochrony dzieci lub pieczy nad niemi objęło pielęgnowanie i wychowywanie czynnie znieważanego, opuszczonego, zupełnie zaniedbanego albo takiego dziecka, które rodzice pozostawili bez potrzebnego nadzoru i wychowania, może sąd opiekuńczy na wniosek zakładu lub stowarzyszenia po zbadaniu wypadku i wysłuchaniu rodziców orzec, że przed ukończeniem wychowania można dziecko z zakładu lub od stowarzyszenia wbrew woli tychże odebrać tylko za zgodą sądu.

Tytuł 2.

Staranie się o dzieci w przypadkach rozdziału lub rozwodu małżeństwa.

§ 6.

§ 142. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli w razie rozdziału lub rozwodu małżeństwa małżonkowie nie porozumieli się za zgodą sądu co do utrzymania i wychowania dzieci, orzeknie sąd uwzględniając szczególne stosunki, w tym przypadku zachodzące, z uwagą na dobro dzieci, na zatrudnienie, osoby i przymioty rodziców oraz na przyczyny rozdziału lub rozwodu, czy wszystkie dzieci albo które z nich mają być pozostawione ojcu lub matce. Drugi małżonek zatrzymuje mimo to prawo osobistego znoszenia się z dzieckiem. Sąd może znoszenie się to bliżej unormować. Koszta wychowania ma ponosić ojciec.

Jeżeli się zmienią stosunki sąd bez względu na swe poprzednie zarządzenia lub układy małżonków może wydać dla dobra dzieci nowe zarządzenia, jakie okażą się potrzebne.

§ 7.

Postanowienia § 6., ustęp 2., mają także zastosowanie, jeżeli przed wejściem w życie

niniejszego rozporządzenia cesarskiego wychowanie unormowane zostało na podstawie układu małżonków lub zarządzenia sądowego.

Tytuł 3.

Nieślubne dzieci.

§ 8.

§ 165. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Dzieci nieślubne nie mają prawa ani do nazwiska rodzinnego ojca ani do szlachectwa, herbu lub innych prerogatyw rodziców; noszą one nazwisko rodowe matki.

Mąż matki może oświadczeniem przed polityczną władzą krajową za przyzwoleniem matki i dziecka a jeżeli ono jest małoletnie, prawnego zastępcy i sądu nadać mu swoje nazwisko. Do skuteczności tych oświadczeń jest koniecznem, aby je przedłożono w dokumencie publicznym albo sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionym.

§ 9.

§ 166. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Także dziecko nieślubne ma prawo żądać od swoich rodziców stosownego do ich majątku utrzymania, wychowania i zaopatrzenia a prawa rodziców nad niem rozciągają się tak daleko, jak tego wymaga cel wychowania. Zresztą dziecko nieślubne nie zostaje pod władzą ojcowską swego rodziciela lecz zastępuje je opiekun.

Do utrzymania jest głównie zobowiązany ojciec; jeżeli on jednak temu podołać nie może, przechodzi obowiązek ten na matkę a po niej na dziadów macierzystych.

§ 10.

§ 167. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Ojciec jest obowiązany zwrócić matce koszta połogu oraz koszta utrzymania za pierwszych sześć tygodni po połogu a także i dalsze wydatki, jeżeli one skutkiem połogu stają się potrzebne.

Wierzytelność zadawnia się z upływem trzech lat po połogu.

§ 11.

§ 168. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeszcze przed narodzeniem się dziecięcia może sąd na wniosek matki, jeżeli ona tego potrzebuje i jeżeli nie prowadzi nierządnego życia, zobowiązać tego, którego ojcostwo wedle § 163. uprawdopodobniono, aby złożył w sądzie kwotę, którą ma dać na utrzymanie dziecka za pierwsze trzy miesiące tudzież zwyczajną kwotę kosztów, które wedle § 167. mają być matce zwrócone.

§ 12.

§ 169. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jak długo matka swe nieślubne dziecko odpowiednio do jego przyszłego przeznaczenia sama wychowywać chce i może, nie wolno ojcu go jej odebrać; mimo to ponosić musi koszta utrzymania. Jeżeli zaś matczyne wychowanie naraża dobro dziecka na niebezpieczeństwo, obowiązany jest ojciec oddzielić dziecko od matki i albo wziąć je do siebie albo umieścić je gdzieindziej bezpiecznie i przyzwoicie.

§ 13.

§ 171. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Obowiązek utrzymania i zaopatrzenia dzieci nieślubnych przechodzi równie jak inny dług na dziedziców ojca.

Jeżeli ojciec do ojcostwa się przyznał albo jeżeli ono sądownie zostało ustalone, mogą dzieci nieślubne, utrzymywane i wychowywane w czasie śmierci ojca w jego domu, żądać utrzymania i wychowania aż do uzyskania zdolności samoistnego utrzymania się w tej samej mierze, jak dotąd, lecz nie w większej rozciągłości, aniżeli one wedle pozostałego majątku dzieciom ślubnym przypaść mogą w udziale.

§ 14.

Przepis § 10. ma zastosowanie do wszystkich porodów nieślubnych matek, które się zdarzyły po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Postanowienie § 13., ustęp 2., nie ma zastosowania, jeżeli ojciec dziecka nieślubnego zmarł przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

§ 15.

Prowadzący metryki winni udzielać peryodyczne wykazy nieślubnych urodzeń, które się wydarzyły w ich okręgu, sądowi powiatowemu swej siedziby urzędowej, a gdyby okręg metrykalny obejmował kilka okręgów sądowych, każdemu z tych sądów z osobna.

Szczegółowe zarządzenia należy wydać w drodze rozporządzenia.

§ 16.

Jeżeli dla strzeżenia praw dziecka tego potrzeba, winien sąd postarać się o to, aby

ojcostwo uznane było w drodze sądownictwa niespornego albo sądownie ustalone drogą procesu.

W razie uznania ojcostwa ustali sąd z urzędu w postępowaniu niespornem wysokość świadczeń, do których ojciec wedle ustawy jest obowiązany, poleci zaś opiekunowi wniesienie skargi, jeżeli rozstrzygnienie zawisłe jest od zbadania spornych faktów, które zapomocą środków postępowania niespornego nie mogą być ustalone. Zaniechać należy ustalenia rozciągłości obowiązku utrzymania, dopóki nieślubny ojciec obowiązkom swym w całej pełni dobrowolnie czyni zadość, albo wedle jego stosunków zupełnie jest wykluczone, aby do utrzymania mógł się czemkolwiek przyczynić.

§ 17.

Jeżeli z zachodzących okoliczności okaże się konieczność starania się dla dziecka nieślubnego o zaopatrzenie ubogich, sąd powinien wspierać w tem opiekuna a w miarę potrzeby spowodować z urzędu, aby orzeczono o prawie swojszczyzny dziecka.

Tytuł 4.

Przysposobienie dziecka.

§ 18.

§ 180. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przysposobiciele i przysposobicielki muszą mieć ukończony czterdziesty rok życia a przysposobieniec musi być conajmniej o ośmnaście lat młodszy od swych przysposobicieli. Osoba pozostająca w związku małżeńskim może przysposobić lub być przysposobiona tylko za przyzwoleniem swego małżonka. Tego przyzwolenia nie potrzeba, jeżeli małżonek został uznany za umysłowo chorego, miejsce jego pobytu jest nieznane albo nastąpił rozdział małżeństwa.

§ 19.

§ 182. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Istotnym skutkiem prawnym przysposobienia jest, że osoba przysposobiona otrzymuje nazwisko przysposobiciela albo nazwisko rodowe przysposobicielki. Wolno się jednak ułożyć, że z tem nazwiskiem połączyć winna poprzednie swoje nazwisko rodzinne i że zatrzymuje swoje szlachectwo rodowe, jeżeli je posiada. W tym ostatnim przypadku musi zatrzymać swe nazwisko rodzinne, z którem przyjęte nazwisko bezpośrednio musi się łączyć. Jeżeli przysposobiciele pragną, aby ich szlachectwo i herb przeszły na przysposobieńca, musi się prosić o zezwolenie panującego.

§ 20.

Uchyla się dekret nadworny z dnia 28. stycznia 1816, Z. u. s. Nr. 1206.

Tytuł 5.

Powołanie do opieki i kurateli.

§ 21.

§ 192. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Także zakonnikom i obcokrajowcom nie powinno się z reguły poruczać opieki.

§ 22.

§ 193. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Do objęcia opieki wymaga się dla mężatek przyzwolenia męża, chyba, że chodzi o ich własne dziecię lub mąż został uznany za umysłowo chorego, miejsce jego pobytu jest nieznane albo nastąpił rozdział małżeństwa.

§ 23.

Napis „lub od oznaczonej opieki“ wstawić należy między § 193. a § 194. p. ks. u. c.

§ 194. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Do oznaczonej opieki nie należy dopuszczać tych, których wyraźnie od opieki wykluczył ojciec lub uprawniona do powołania opiekuna matka (§ 196.), którzy z rodzicami małoletniego lub z nim samym w wiadomej żyli nieprzyjaźni lub są zawikłani w spór z małoletnim. Sąd oceni, czy jakaś osoba z powodu istniejących między nią a małoletnim wierzytelności, których jeszcze nie wyrównano, do objęcia opieki jest niezdatna.

§ 24.

§ 195. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Wbrew swej woli nie mogą być przymuszeni do objęcia opieki: kobiety z wyjątkiem matki i babki, następnie duchowni, wojskowi zostający w czynnej służbie i urzędnicy publiczni, również i ten, kto ma lat sześćdziesiąt, kto ma pieczę nad pięciorgiem dzieci lub wnuków, lub kto sprawuje już jedną uciążliwą albo trzy mniejsze opieki, wreszcie kto urząd ten z powodu odległości swej siedziby od sądu opiekuńczego mógłby sprawować tylko z trudnością albo ze znacznymi kosztami.

§ 25.

§§ 196. i 197. p. ks. u. c. opiewać będą:

§ 196. Przed wszystkimi innymi opieka należy się temu, kogo powołał do tego ojciec albo w razie, gdyby on w tym względzie nie był nic zarządził, temu, kogo do tego powołała matka, o ile co do niego nie zachodzi żadna z przeszkód, przytoczonych w §§ 191. do 194.

§ 197. Jeżeli matka poza przypadkiem, w § 196. wymienionym, albo jeżeli inna osoba przeznaczyła część jaką dziedzictwa i zamianowała zarazem opiekuna, musi być tenże przyjęty tylko w przymiocie kuratora dla pozostawionego majątku.

§ 26.

§ 198. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli ostatnią wolą nie powołano żadnego lub powołano niezdolnego opiekuna, należy przed wszystkimi innymi poruczyć opiekę ślubnej matce, następnie dziadowi ojczystemu, dalej babce ojczystej, wreszcie najbliższemu krewnemu a z pomiędzy kilku równie bliskich z reguły starszemu.

§ 27.

§ 211. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Sąd winien ustanowionej opiekunką kobiecie dodać mężczyznę jako współopiekuna:

1. jeżeli matkę ślubną ustanowiono opiekunką a ojciec rozporządził ostatnią wolą, aby ustanowiono współopiekuna, pod warunkiem jednak, że mu w czasie jego śmierci nad małoletnim przysługiwała władza ojcowska;

2. jeżeli opiekunka tego zażąda;

3. jeżeli sąd z szczególniejszych powodów, w szczególności z powodu objętości majątku albo trudności zarządu nim przez wzgląd na dobro pupila uzna to za wskazane;

4. jeżeli matkę nieślubną ustanowiono opiekunką a współdziałanie współopiekuna jest potrzebne dla strzeżenia dobra dziecka nieślubnego.

Przy wyborze współopiekuna należy uwzględnić przedewszystkiem oświadczoną wolę ojca, następnie wniosek opiekunki, wreszcie krewnych małoletniego.

§ 28.

§ 255. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Sąd opiekuńczy może zarządzić usunięcie ustanowionej opiekunką kobiety w razie jej zamążpójścia. Ustanowione opiekunkami zamężne kobiety należy usunąć, jeżeli mąż odwoła przyzwolenie sprawowania opieki.

§ 29.

W miejsce opiekuna lub kuratora, zamianowanego przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego, może być matka lub żona osoby pieczy poruczonej na swój wniosek ustanowiona opiekunką lub kuratorką.

Współopiekunów dodanych matkom i babkom usunie sąd, jeżeli wedle postanowień powyższych nie należy ustanawiać współopiekuna.

Tytuł 6.

Rada opiekuńcza.

§ 30.

Celem wspierania sądów przy wykonywaniu sądownictwa opiekuńczego i kuratelarnego należy tworzyć rady opiekuńcze.

§ 31.

Zadaniem rady opiekuńczej jest udzielanie sądowi wiadomości o faktach, ważnych dla podjęcia i prowadzenia spraw pupilarnych, wspieranie sądu przy nadzorowaniu opiekunów i kuratorów i donoszenie mu o takich dostrzeżonych brakach i naruszeniu obowiązków, których pouczeniem i upomnieniem nie zdoła sama usunąć.

§ 32.

W szczególności jest obowiązkiem rady opiekuńczej:

1. donosić sądowi o potrzebie ustanowienia opiekuna, współopiekuna lub kuratora albo przedłużenia władzy opiekuńczej;

2. donosić sądowi o przypadkach, w których zarządzenie sądowe okazuje się potrzebnem z powodu zaniedbania pieczy i wychowania albo nadużycia praw rodzicielskich lub niedopełnienia połączonych z niemi obowiązków albo z powodu zaszłego lub grożącego zupełnego zaniedbania dzieci;

3. wymienić osoby zdatne, które oświadczyły gotowość objęcia opieki lub kurateli;

4. wspierać zastępcę prawnego przy wyborze zawodu dla tych osób pieczy poruczonych, które są na ukończeniu obowiązku szkolnego. Rozporządzeniem ma być oznaczone, o ile władze szkolne obowiązane są zawiadamiać w tym celu radę opiekuńczą o wystąpieniu małoletnich ze szkoły.

§ 33.

Sąd może poruczyć radzie opiekuńczej odbieranie przyrzeczenia od opiekunów, współopiekunów i kuratorów i stwierdzanie tegoż; sąd może również wzywać radę opiekuńczą do wyjawienia zdania o celowości i stosowności projektowanych lub zamierzonych zarządzeń, dotyczących osoby lub majątku pieczy poruczonego.

§ 34.

Opiekę nad małoletnimi, dla których nie ustanowiono innego opiekuna, może sąd przekazać radzie opiekuńczej.

§ 35.

O ile nie ma odmiennych zarządzeń ustawowych może być drogą rozporządzenia postanowione, że radzie opiekuńczej przekazuje się nadzór nad dziećmi w wieku poniżej lat czternastu (dziećmi przyjętemi na wychowanie), oddanemi prywatnym osobom na wyżywienie i w pieczę i że zarazem czyni się zawisłem prawo przyjmowania dzieci na wychowanie od przyzwolenia rady opiekuńczej.

§ 36.

Rada opiekuńcza podlega sądowi swego okręgu. W miejscach, w których znajduje się trybunał pierwszej instancyi, sprawuje nadzór nad radą opiekuńczą sąd powiatowy a jeżeli w miejscu jest więcej sądów powiatowych, sąd powiatowy okręgu odnośnej rady opiekuńczej.

Rada opiekuńcza obowiązana jest odnośnie do osób pieczy poruczonych, znajdujących się w jej okręgu, czynić zadość wszystkim, skierowanym do niej poleceniom i zapytaniom sądowym. W miarę potrzeby może sąd zwołać radę opiekuńczą na narady.

§ 37.

Jeżeli pobyt osoby pieczy poruczonej zostanie przełożony do okręgu innej rady opiekuńczej, zawiadomi o tem jej zastępca prawny radę opiekuńczą dotychczasowego miejsca pobytu, ta zaś radę opiekuńczą nowego miejsca pobytu.

§ 38.

Celem spełnienia swych zadań może rada opiekuńcza znosić się z korporacyami publicznemi, zakładami i stowarzyszeniami i powierzać funkcyonaryuszom i członkom takich stowarzyszeń lub innym osobom załatwianie przekazanych im czynności lub grup takich czynności pod swem kierownictwem i nadzorem (wychowawcy sierót, wychowawczynie sierót). Osobom tym należy wydać dekret.

Ci wychowawcy mogą być w szczególności używani do wywiadów oraz do peryodycznego doglądu i nadzoru. Nadzór nad dziećmi poniżej lat siedmiu i czuwanie nad pupilkami należy z reguły powierzać wychowawczyniom sierót.

Wychowawców (wychowawczynie) sierót można przybierać do narad rady opiekuńczej z głosem doradczym.

§ 39.

Członkowie rady opiekuńczej mają obowiązek przestrzegania tajemnicy o spostrzeżeniach, poczynionych w wykonywaniu swego urzędu, o ile spełnienie ich zadań nie wymaga innego zachowania się.

§ 40.

Okręg rady opiekuńczej obejmuje z reguły obręb jednej gminy (obszaru dworskiego); można jednak w jednej i tej samej gminie utworzyć więcej rad opiekuńczych.

Dla sąsiadujących ze sobą gmin tego samego sądu powiatowego albo części takich gmin, następnie dla sąsiadujących ze sobą obszarów dworskich (części obszarów dworskich) i gmin (części gmin) można ustanowić wspólną radę opiekuńczą.

Okręgi rad opiekuńczych ustala władza polityczna po wysłuchaniu interesowanych gmin (obszarów dworskich) w porozumieniu z prezydentem sądu krajowego (obwodowego) i ogłasza je w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych. To samo odnosi się do zmiany okręgów. W razie różnicy zdań między władzą polityczną a prezydentem sądu krajowego (obwodowego) rozstrzyga szef politycznej władzy krajowej w porozumieniu z prezydentem wyższego sądu krajowego.

Za władzę polityczną należy uważać starostwo, w razie zaś jeżeli w radzie opiekuńczej ma udział gmina o własnym statucie, polityczną władzę krajową.

Szef politycznej władzy krajowej może w porozumieniu z prezydentem wyższego sądu krajowego zarządzić, że w pewnym okręgu sądowym lub w pewnych częściach poszczególnego okręgu sądowego należy dla braku odpowiednich warunków zaniechać tymczasowo tworzenia rad opiekuńczych.

§ 41.

Członkami rady opiekuńczej mogą być osoby własnowolne obojga płci, które posiadają

austryackie obywatelstwo państwowe i są w używaniu praw obywatelskich.

Jeżeli członek rady opiekuńczej utraci ustawową zdolność członkostwa, gaśnie jego urząd.

§ 42.

Członkami rady opiekuńczej należy obok reprezentantów prawnie uznanych kościołów i stowarzyszeń religijnych, szkolnictwa i interesowanych gmin (obszarów dworskich) ustanawiać takie osoby, które mają dostateczną znajomość stosunków miejscowych, czynnie okazują swe trwałe zainteresowanie się sprawą opieki nad młodzieżą i potrafią podjąć się prac, połączonych z zadaniami rad opiekuńczych. Przy tem należy mieć w szczególności także wzgląd na członków tych związków lub instytucyi, które są poświęcone wychowaniu sierót lub innym gałęziom ochrony młodzieży.

Członków rady opiekuńczej ustanawia się na przeciąg lat pięciu. Ich urząd jest urzędem honorowym. Są oni uprawnieni do używania w czasie swej funkcyi tytułu „radca sierocy".

§ 43.

Członków rady opiekuńczej, którzy stale zaniedbują swoje obowiązki, może sąd pozbawić członkostwa. O ile chodzi o reprezentantów kościołów i stowarzyszeń religijnych albo szkolnictwa, winien sąd w takim razie uczynić u władzy, powołanej do mianowania, wniosek, ażeby wysłano inne osoby.

§ 44.

Reprezentanci prawnie uznanego kościoła albo stowarzyszenia religijnego lub szkolnictwa nie mogą się uchylać od powołania do rady opiekuńczej. Wszystkie inne osoby mogą uchylić się od wstąpienia do rady opiekuńczej, jeżeli są uprawnione do uchylenia się od opieki albo jeżeli już przez jeden okres byli czynni jako członkowie rad opiekuńczych. Jeżeli następnie zaistnieje powód uchylenia się, można złożyć członkostwo.

O dopuszczalności uchylenia się lub złożenia rozstrzyga ten sąd, któremu podlega rada opiekuńcza.

§ 45.

Wysłanie reprezentantów gmin następuje w poruczonym zakresie działania gminy na podstawie uchwały reprezentacyi gminy.

§ 46.

Ustalone będą w drodze rozporządzenia ilość członków rady opiekuńczej tudzież miejsc, zastrzeżonych reprezentantom kościołów, stowarzyszeń religijnych, szkolnictwa i gminy, organa i korporacye, powołane do wymieniania członków, sposób wyboru tychże, uzupełnienie rady opiekuńczej z powodu przedwczesnego wystąpienia członków, przepisy o ukonstytuowaniu się i regularnem odnawianiu rady opiekuńczej oraz przepisy o załatwianiu czynności w radzie opiekuńczej i znoszeniu się jej z sądami.

§ 47.

Gminy (obszary dworskie) są obowiązane dostarczyć radom opiekuńczym potrzebnych lokalności urzędowych.

Jeżeli dla kilku gmin (obszarów dworskich) utworzono wspólną radę opiekuńczą, natenczas w braku układu oznaczy władza polityczna (§ 40., ustęp 4.), która z tych gmin (obszarów dworskich) ma dostarczyć lokalności urzędowych.

§ 48.

§ 284. p. ks. u. c. otrzymuje napis „Rada opiekuńcza" i ma brzmieć:

Celem wspierania sądów przy wykonywaniu sądownictwa opiekuńczego i kuratelarnego są powołane rady opiekuńcze. Ich skład i zadania będą określone odrębną ustawą.

Tytuł 7.

Ewidencya osób pieczy poruczonych.

§ 49.

W jaki sposób w sądzie opiekuńczym należy urządzić ewidencyę stosunków i majątku małoletnich i osób pieczy poruczonych oraz innych ważnych dla sprawowania opieki i kurateli okoliczności, postanowione będzie rozporządzeniem.

Uchyla się postanowienia §§ 207. i 208. p. ks. u. c. wraz z napisem; w ich miejsce wstępują postanowienia, zawarte w §§ 50. i 54. niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Tytuł 8.

Ustawowe zastępstwo małoletnich, umieszczonych w zakładach.

§ 50.

§ 207. p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Opieka zakładowa" i ma brzmieć:

Ustanowienia opiekuna można zaniechać, jak długo małoletni, który niema ani nieruchomego ani też znacznego ruchomego majątku, pozostaje w domu pracy przymusowej lub zakładzie poprawczym albo w zakładzie publicznym lub prywatnym, poświęconym wychowaniu opiekuńczemu, których statut jest zatwierdzony przez państwo. To samo odnosi się do wychowanków, wychowywanych u jakiejś rodziny pod dozorem przełożonego zakładu. W takim razie prawa i obowiązki opiekuna ma przełożony zakładu. Jeżeli zachodzą powody, któreby go wedle ustawy odnośnie do jego osoby wykluczały od ustanowienia go opiekunem, natenczas rozstrzygnie sąd wedle własnego ocenienia, czy on jako przełożony zakładu jest niezdatny do objęcia tych praw i obowiązków.

Mimo przyjęcia małoletniego do zakładu może sąd dla jego dobra ustanowić opiekuna albo ustanowionego już utrzymać w urzędzie. Na wychowanie małoletniego w zakładzie nie wolno takiemu opiekunowi wywierać żadnego wpływu.

§ 51.

Zakłady wymienione w § 50. obowiązane są udzielić sądowi wczas wiadomości, gdy małoletni przyjęty zostaje w celu zaopatrzenia do zakładu albo go opuszcza.

Jak długo po wystąpieniu małoletniego, niepozostającego pod władzą ojcowską, nie ustanowiono innego opiekuna, winien przełożony zakładu nadal sprawować opiekę.

§ 52.

Na wniosek przełożonego jednego z zakładów, wymienionych w § 50. i po wysłuchaniu opiekuna może sąd zarządzić, że opieka nad małoletnimi, którzy w czasie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego znajdują się w takim zakładzie, przechodzi na zakład.

§ 53.

Przepisy dekretu nadwornego z dnia 17. sierpnia 1822 Z. u. s. Nr. 1888, pozostają w mocy. Dopóki sąd nie ustanowi innego opiekuna, ma dyrekcya domu sierocego lub domu podrzutków odnośnie do dzieci, pozostających pod jej pieczą, w całej pełni prawa i obowiązki opiekuna.

Tytuł 9.

Ustanowienie opiekuna urzędowego.

§ 54.

§ 208. p. ks. u. c. otrzymuje napis „Opieka generalna“ i ma brzmieć:

O ile nie ma zdatnych opiekunów, chętnych do objęcia urzędu albo jeżeli dla skutecznego strzeżenia praw i dobra niezamożnego małoletniego jest to konieczne, można zlecić opiekę zdatnemu do tego organowi publicznego zarządu albo związku dla ochrony młodzieży. Zlecenie takie może się ograniczać do niektórych praw i obowiązków opiekuna. Bliższe postanowienia w tym względzie wydane będą w drodze rozporządzenia.

Sąd może zlecenie odwołać, jeżeli jest to w interesie osoby pieczy poruczonej.

Rozdział 3.

Postanowienia prawa spadkowego.

Tytuł 1.

Świadkowie przy rozporządzeniach ostatniej woli.

§ 55.

§ 586. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Ustne rozporządzenie ostatniej woli musi być na żądanie każdego, komu na tem zależy, stwierdzone zgodnem zaprzysiężonem zeznaniem trzech świadków lub, o ile jednego z nich nie można pod przysięgą przesłuchać, przynajmniej dwóch pozostałych, gdyż w przeciwnym razie to oświadczenie ostatniej woli jest bezskuteczne (§ 601.).

§ 56.

§ 591. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Osoby poniżej lat ośmnastu, nieprzytomni na umyśle, ślepi, głusi lub niemi, następnie tacy, którzy nie rozumieją mowy spadkodawcy, nie mogą być świadkami przy rozporządzeniu ostatniej woli.

§ 57.

Uchyla się § 592. p. ks. u. c.

§ 58.

§ 597. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przy rozporządzeniach ostatniej woli, sporządzonych w czasie żeglugi lub w miejscach, gdzie panuje mór lub podobna zaraza, są ważnymi świadkami także osoby, które ukończyły rok czternasty.

§ 59.

Postanowienia powyższe nie mają zastosowania do rozporządzeń ostatniej woli, zdziałanych

przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Tytuł 2.

Ustawowe następstwo w dziedziczeniu krewnych pochodzenia ślubnego.

§ 60.

§ 731. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Do pierwszej linii należą ci, którzy jednoczą się w osobie spadkodawcy jako w swym szczepie, mianowicie: dzieci jego i ich potomkowie.

Do drugiej linii należą ojciec i matka spadkodawcy wraz z tymi, którzy wraz z nimi jednoczą się w osobie ojca i matki, mianowicie: jego rodzeństwo i tegoż potomkowie.

Do trzeciej linii należą dziadowie wraz z rodzeństwem rodziców i ich potomkami.

Z czwartej linii są powołani do następstwa w dziedziczeniu tylko pradziadowie spadkodawcy.

§ 61.

§ 741. p. ks. u. c. wraz z odnoszącym się do niego napisem opiewać będzie:

Czwarta linia: Pradziadowie.

§ 741. Po zupełnem wygaśnięciu trzeciej linii powołani są do ustawowego następstwa w dziedziczeniu pradziadowie spadkodawcy. Dziadom ojca spadkodawcy przypada połowa dziedzictwa, dziadom matki druga połowa. Każdą połową spadku dzielą się obie pary dziadów po równych częściach. Jeżeli niema jednej części jednej pary dziadów, dostaje się ósma część dziedzictwa, przypadająca na tę stronę, pozostałej przy życiu stronie tej pary dziadów. Jeżeli niema jednej pary dziadów, powołaną jest do jej czwartej części druga para dziadów tego samego rodzica spadkodawcy.

W razie, gdy niema obu par dziadów jednego z rodziców spadkodawcy, powołani są do przypadającej im połowy spadku obie pary dziadów drugiego rodzica w takim samym wymiarze, jak do przypadającej im bezpośrednio połowy spadku.

§ 62.

Uchyla się §§ 742. do 749. p. ks. u. c.

§ 63.

§ 751. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Do tych czterech linii pokrewieństwa ślubnego ograniczone jest prawo następstwa w dziedziczeniu majątku wolnodziedzicznego.

§ 64.

Postanowienia powyższe nie mają zastosowania, jeżeli powołanie do spadku nastąpiło przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Tytuł 3.

Ustawowe prawo dziedziczenia między dziećmi nieślubnemi a rodzicami.

§ 65.

§ 754. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Względem matki i krewnych matki mają dzieci nieślubne przy ustawowem następstwie w dziedziczeniu majątku wolnodziedzicznego równe prawa ze ślubnemi. Do spadku ojca i ojcowskich krewnych nie przysługuje dzieciom nieślubnym ustawowe prawo dziedziczenia.

§ 66.

§ 756. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Rodzicom przysługuje do spadku ich dzieci legitymowanych lub szczególnie przez ustawę uwzględnionych dzieci nieślubnych takie samo wzajemne prawo, jakie przyznano dzieciom do spadku po ich rodzicach (§§ 752. do 754.). Następstwo w dziedziczeniu majątku dziecka, które pozostało nieślubnem, przysługuje tylko matce i jej krewnym; ojciec i jego krewni są od niego wykluczeni. Także przysposobiciele nie mają ustawowego prawa dziedziczenia do spadku przysposobieńca; przypada ono wedle ustawowego porządku dziedziczenia jego krewnym.

§ 67.

Ustawowego prawa dziedziczenia między dzieckiem nieślubnem a krewnymi jego matki nie można wymagać, jeżeli powołanie do spadku nastąpiło przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Tytuł 4.

Ustawowe prawo dziedziczenia małżonka.

§ 68.

§ 757. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Pozostały przy życiu małżonek spadkodawcy jest obok dzieci spadkodawcy i ich potomków dziedzicem ustawowym do jednej czwartej części spuścizny, obok rodziców spadkodawcy i ich potomków albo obok dziadów do połowy. Jeżeli obok dziadów żyją potomkowie zmarłych dziadów, otrzymuje małżonek nadto z drugiej połowy dziedzictwa tę część, która wedle § 739. i 740. byłaby

przypadła potomkom zmarłych dziadów. We wszystkich przypadkach wlicza się w część dziedzictwa małżonka to, co mu przypada z majątku spadkodawcy wedle umów małżeńskich lub umowy dziedziczenia.

Jeżeli niema ustawowych dziedziców ani pierwszej lub drugiej linii ani dziadów, otrzymuje pozostały małżonek całe dziedzictwo.

§ 69.

§ 758. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Oprócz części dziedzictwa należą się pozostałemu przy życiu małżonkowi jako zapis naddziałowy rzeczy ruchome, wchodzące w skład małżeńskiego gospodarstwa domowego, jednak obok dzieci spadkodawcy tylko to, co jest potrzebne do jego własnego użytku.

§ 70.

§ 759 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Małżonek rozdzielony z własnego zawinienia nie ma ustawowego prawa dziedziczenia i nie może wymagać zapisu naddziałowego.

Jednego i drugiego odmawia się pozostałemu przy życiu małżonkowi, jeżeli spadkodawca wniósł już był przeciw niemu skargę o rozwód lub rozdział małżeństwa z powodu jego zawinienia a skargę tę uwzględniono.

§ 71.

§ 796. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Małżonek niema wprawdzie prawa do zachowku, należy mu się jednak, dopóki nie wejdzie w powtórny związek małżeński, brakujące mu przyzwoite utrzymanie, jeżeli ono w jego ustawowej części dziedzicznej albo w wymówionem na wypadek przeżycia lub przekazanem mu ostatnią wolą zaopatrzeniu niema pokrycia. W wypadkach oznaczonych w § 759. niema on także do utrzymania ze spuścizny żadnego roszczenia.

§ 72.

Powyższe przepisy nie mają zastosowania, jeżeli powołanie do spadku nastąpiło przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Tytuł 5.

Spuścizna bezdziedziczna.

§ 73.

§ 760. p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli niema nikogo uprawnionego do następstwa w dziedziczeniu albo jeżeli nikt nie nabywa dziedzictwa, przypada spuścizna jako dobro bezdziedziczne państwu.

Artykuł II.

Postanowienia niniejszego rozporządzenia cesarskiego wchodzą w życie z dniem ogłoszenia.

O ile nic innego nie postanowiono, tracą z dniem tym moc obowiązującą wszystkie istniejące dotąd postanowienia ustawowe, sprzeczne z przepisami niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Wykonaniem niniejszego rozporządzenia cesarskiego zajmie się Mój Minister sprawiedliwości a to w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

Wiedeń, dnia 12. października 1914.

Franciszek Józef włr.

Stürgkh włr. **Georgi** włr.
Hochenburger włr. **Heinold** włr.
Forster włr. **Hussarek** włr.
Trnka włr. **Schuster** włr.
Zenker włr. **Engel** włr.
Morawski włr.